

1374 Quando Dentes incipiunt prodire, maxime acuti, ab tensione, punctura, laceratione gingivarum nervosarum, sanguinolentarumque, oritur inflammatio, tumor, gangraena, convulsio, alvi fluor viridis, salivatio, febris, mors.

1375. Quae cuncta facile ex eadem causa oriri demonstrantur.

1376. Quin sublata irritatione nervorum (1374.) sponte cessant.

1377. Quod fit 1. gingivas emolliendo, refrigerando, leniendo, mollibus, glucinosis antiphlogisticis. 2. saepe atterendo ad corpora dura, glabra. 3. disseccando ope lanceolae.

1378. Convulsiones hinc oriundas minuta Sp. C. C. dosis felix tollit.

VARIOLAE.

1379. **Q**uin infantibus frequens, huc referetur, morbus, qui vocatur Variolarum. Cujus quidem adeo accurata Sydenhami descriptio, ut decies legi merenti pauca modo addenda habeam, unde pateat & has ad eandem simplicitatem, ut praecedentes morbos, reduci posse, & aliquid in ordine medendi desiderari hactenus.

1380. Est ut plurimum Epidemicus, ver-
no

no tempore primo incipiens, aestate crescens, languens autumnno, hyeme sequenti fere cedens, vere iterum eodem ordine rediturus. Quo citius in hyeme incipit, eo violentior, quo serius, eo mitior, erit mali natura. Hinc liquet; quo anni tempore periculosior.

1381. Occupat omnem aetatem, sexumque, maxime autem pueros, eosque, qui hactenus hunc morbum nondum passi sunt, quo aetas humida plus dissipavit, solida magis coegit, eo violentior morbus: Hinc pueris, mulieribus, mollibus, laxis, facillior: exercitatis, viris, senibus, pejor.

1382. Malum hoc, licet Epidemicum, contagio suscipitur communicato ab homine qui prius laboravit: quod primo videtur aeri inhaerens, pulmonibus, ori, naribus, oesophago, stomacho, intestinis, dari. Adeoque hoc tempore admodum parum materiei venenatae habere.

1383. Haec contagiosa materies (1382.) humoribus mista statim producit effectus quosdam ordine se mutuo excipientes; qui sunt: horripulatio; rigor; febris acuta; calor ingens, perpetuus; oculorum splendor, a liquore tenui & calido illapso; Capitis, dorsi, artuum, dolor magnus, maxime circa partes, cordis scrobiculo subiectis; vomitus, nausea; inquietudo magna; stupor;

stupor; somnolentia; atque infantibus infultus Epileptici.

1384. Initio hujus status (1383.) cruor venis missus pulcher, saluberrimoque similimus; secundo, tertio, quartove die, jam instar pleuriticæ & inflammati cernitur, (384.) eo plus, quo plus duravit, & vehementius fuit, malum.

1385. Durat hic status, pro varietate epidemica, vehementia morbi, temperie aegri, vario tempore: quo diuturnior ex sua natura, eo mitior futurus totus morbus, & contra.

1386. Unde videtur morbus in hoc statu (1380. ad 1386.) esse velocitas liquidorum aucta a stimulo inflammatorio omni sanguini admisto.

1387. Morbus ergo ille, (1386.) affinis omni acuto inflammatorio, difficulter in hoc statu ab eo distinguitur; scientia Epidemici regnantis, (1380.) aegri in hunc morbum proni, (1381) contagii prægressi, (1382) & inde secutorum symptomatum, (1383.) docet quod adsit, & quod secuturæ sint papulae ipsæ in altero, mox describendo, decursu.

1388. Cognito (1387.) hoc morbi statu, (1380. ad 1387.) indicatio videtur oriri hæc primo; ut, stimulo inflammatorio ablato, (1386.) sanetur status præsens,
&

& impediatur ulterior ejus progressus, & proinde caveatur futura suppuratio, gangraena, &c.

1389. Stimulus videtur auferri posse correctione per specifica ita dicta, vel methodo universali antiphlogistica.

1390. Correctio specifica niti debet invento remedio opposito illi veneno contagioso, quod tam parva mole susceptum reliqua parit, ut effecta (1382. 1383.).

1391. Quale (1390.) inveniri posse, comparatio historiae antidotorum, & indices hujus mali faciunt sperare; & ad indagandum impellit summa hinc futura humano generi utilitas.

1392. In sibiio, & mercurio, ad magnam penetrabilitatem arte deductis, nec tamen salina acrimonia nimium corrosivis, sed bene unitis, ut quaeramus, incitat aliquis horum aliquando successus.

1393. Methodus universalis videtur hic adhiberi posse, & experimentis perfici debere, illa, quae deprehensa est in omni inflammatorio valere, ne inflammatio in pus, gangrenamve, abeat: quum in aliis omnibus succedat, hic nihil repugnet, morbus variolosus saepe sine variolis sit.

1394. Consistet illa (1393.) in his: 1. mittatur cruor, ut (884. No. 1. 890. No. 1. &c.). 2. Clysmatibus, fotibusque, laxetur

tur tota cutis, os, oesophagus, intestina, saepe. 3. potetur multum aquae tenuissime farinosae, acidulae nitrosae; hauriatur nitrum stibii, vel polychrestus sal, & hydrogala tenue. 4. sit victus tenuis; aer in pulmones ducendus frigidiusculus; corpus bene tectum, & perspirabile.

1395 Quamvis enim in hoc morbo raro cogitetur de hac indicatione, (1388.) & de hac met odo inprimis, (1393. 1394.) casus tamen, ignaro morbi Medico, saepe dedit successus probantes talem artem.

1396. Morbus hic ubi statum primum, quem Contagii voco, absolvit. secundum ingreditur, qui sic se habet: punctis parvis rubris instar morsus pulicaris cutis capitis primo & faciei, mox manuum & brachiorum, dein trunci, & inferiorum, inficitur; mox mitescunt symptomata; (1383) augetur omni hora quoad magnitudinem, & numerum pustulae valde rubescentes, assiduo magis, magisque, elevantur; inflammantur; cutis tenditur; dolor; calor; impedita circulatio; impedita perspiratio; hinc humorum major ad interiora repulsus; febris; anxietas; dyspnoea; dolor faucium; angina; diarrhoea; dysenteria; mictus cruoris; haemoptoe; cutis inter pustulas liberae inflammatio rubra, dolens, calens; quae ubi duraverunt spatio

4, 5, vel 6, dierum, jam absolute suppuratae sunt, & in totidem parva apostemata conversae. Hunc Inflammationis decursum voco, usque in Abscessum; durat pro varietate Epidemici, temperiei, magnitudinis, regiminis, vario tempore, plerumque quatuor, aut quinque diebus; ita, ut octavo, ab inchoamento, die suppuratio adfit; cruor tum valde inflammatus.

1397. Si morbus contagii ingens, (1383. ad 1386.) pustulae multae, sibi mutuo proximae, ac quasi implicatae, inflammationis omnia signa magna, temperies salina oleosa, vigor aetatis, vita praegressa lautissima, remedia & regimen velocitatem multum augentia, aestas fervidissima fuerint, tum ad finem inflammationis vesiculae lymphae rubellae distentae adfunt, gangraenosae indolis indices; (427. No. 5.) hinc cutis circulationi, & exhalationi inepta; inde humorum in interiora repulsus; inde salivatio ingens; tumor magnus manuum, pedumque.

1398. Ex his diagnosis & prognosi secundi status cognoscitur, ratioque morbi, & omnium symptomatum in eo capitur, his fere regulis circumscripta:

Quo mitior status contagii, eo lenior status inflammationis.

Quo lentius erumpunt pustulae, quoque proin

proin diuturnior status contagii, eo morbus levior.

Quo pauciores, magis separatae, majores, plus a facie remotae, candidiores, & dein flavae magis pustulae, quoque tardius procedunt, eo meliores.

Quo plures, magis intricatae, minores singulae, magis in facie haerentes, fuscae, nigraeve, citiusque incedunt, eo pejores.

Quo materies pustularum pus magis blandum & perfectum refert, eo melius.

Quo materies pustularum ichorem gangraenosum plus refert, eo pejus.

Quo spatium inter pustulas magis rubet, calet, tenditur, tumet, circa tempus abscessus, eo melior spes, ob circulationem hic remanentem.

Quo idem plus pallet, vel fuscum evadit, eo pejus; angina sequitur lethalis, aut peripneumonia; nisi salivatio liquida, vel ingens tumor manuum, pedumve accesserit; ratio est, liquorum hic impedita, hinc ad interiora aucta circulatio.

Si in locis inter pustulas liberis maculae purpureae, lethalis gangraena designatur.

1399. Indicatio hoc in statu (1396.) est varia pro vario gradu durantis morbi: nam in primo initio apparentis inflammationis externae, videtur requiri cautela, ne vergat in suppurationem: de qua jam actum:

(1393.)

(1393. 1394.) aut, si id spernitur, curandum ut minima fiat, procul a capite, & tarda: quod fit 1. victu tenuissimo, putredini resistente: 2. potu, diluente, blando, subacidulo. 3. medicamento antipyrico, aperiente, diluente, assiduo magna copia ingestio. 4. balneo pedum bis de die repetito, horum fotu tepido continuo, epispasticis applicatis ad cava pedum & poplitum. 5. regimine frigidiusculo, maxime admissu puri & frigidi aeris, interim corpore inferiore contra frigus munito. Haec autem statim & ab initio sic applicanda sunt. 6. si nimio impetu fuerit morbus, opiata vespertina quinta conducunt, reliquis simul, ut praescriptum est, actis.

1400. Post toleratum decursum hunc (1396.), sequitur status tertius suppurationis, quo incepta illa crescit & perficitur: in eo pustulae jam purulentae quotidie augentur, dein maturescunt, albescunt, flavescent, ac tertio, quartove die hujus decursus, rumpuntur. Tum vero tota pinguitudo & cutis pure scatet mobili, externe aret, locis liberis inflammatur; hinc impedimento perspirationis, circulationisque, irritatione generis membranosi & nervosi, absorptu puris in venas, fit febris pessimae indolis, cum pessimis symptomatibus; si materies haec purulenta sanguini mista diu

Aphor.

Z

move-

movetur, putrescit (82. 100. 406); hinc pro vario delapsu in diversas corporis partes diros effectus, vixque superabiles producit; deliria; phrenitides; anginas; peripneumonias; pleuritides; vomitus; dysenterias; hepatitidem; apostemata; anthraces; juncturarum tumores, abscessus, immobilitates; tabem; phthisin; & infinita similia.

1401. Si vero tum materies tenuior, acrior, morbusque vehementior, exeditur cutis, pinguitudo, & caro; fiunt lata, pessima, ad ossa saepe penetrantia, ulcera caeothae; cicatrices foedae.

1402. In hoc statu (1400.) curandus puris ad exteriora exitus, ab interioribus expulsio; quod fit laxando cutim fomentis laxantibus tepidis, assiduo & laboriose renovatis; ablutione & gargarismo oris. fauciumque, assiduo; potu largo, calido, cardiaco, detergente, aperiente, putredini resistente; clysmate blando, diluente, emolliente, laxante quotidie injecto, diu retento; victu ex jure carniuum cum sale & acidis condito; vini meracissimi subinde moderato usu; dato simul, contra enormes imperus, opio.

1403. Si morbus vehementissimus; ichor gangraenosus loco puris; tota fere cutis occupata; facile patet, cur infelicem adeo, imo

imo ineluctabilem, perniciem adferat hic morbus: omnium vero clarissime id liquebit ei, qui ex anatomicis norit, ut externam cutim, ita oculos, narium omnes membranas, oris omnia velamenta, asperam arteriam; bronchia, oesophagum, stomachum, intestina; jecur, lienem, pulmones, obsideri his pustulis: hinc quippe dicta intelligit, & videt, quid ad curationem requiratur, & an magnitudo mali, perditio tot aegrorum, post vulgata auxilia applicata frustra semper, non excitet boni Medici solertiam, ut initio mali invadentis summa tentet; vulgata quippe methodo nullus, nisi sponte, emergit. Prophylaxis insitiva videtur fatiscerta, tutaque.

MORBI EPIDEMICI.

1404. **N**otandum vero est super omnia, morbos haecenas descriptos fluidorum, licet nomine, signis plerisque, & aliqua specie eventus iidem appareant incauto, tamen in indole tecta, phaenomenis non nisi perito observatis, vario tempore incrementi, status, coctionis, crisis, effectu, eventu, sanandi methodo requisita, saepe immensum differre.

1405. Adeoque requirere longe aliam administrationem 6. Rerum non naturalium,
Z 2
aliam